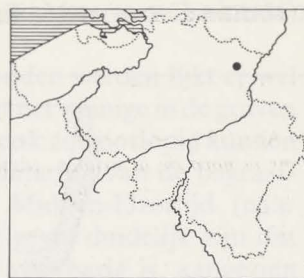

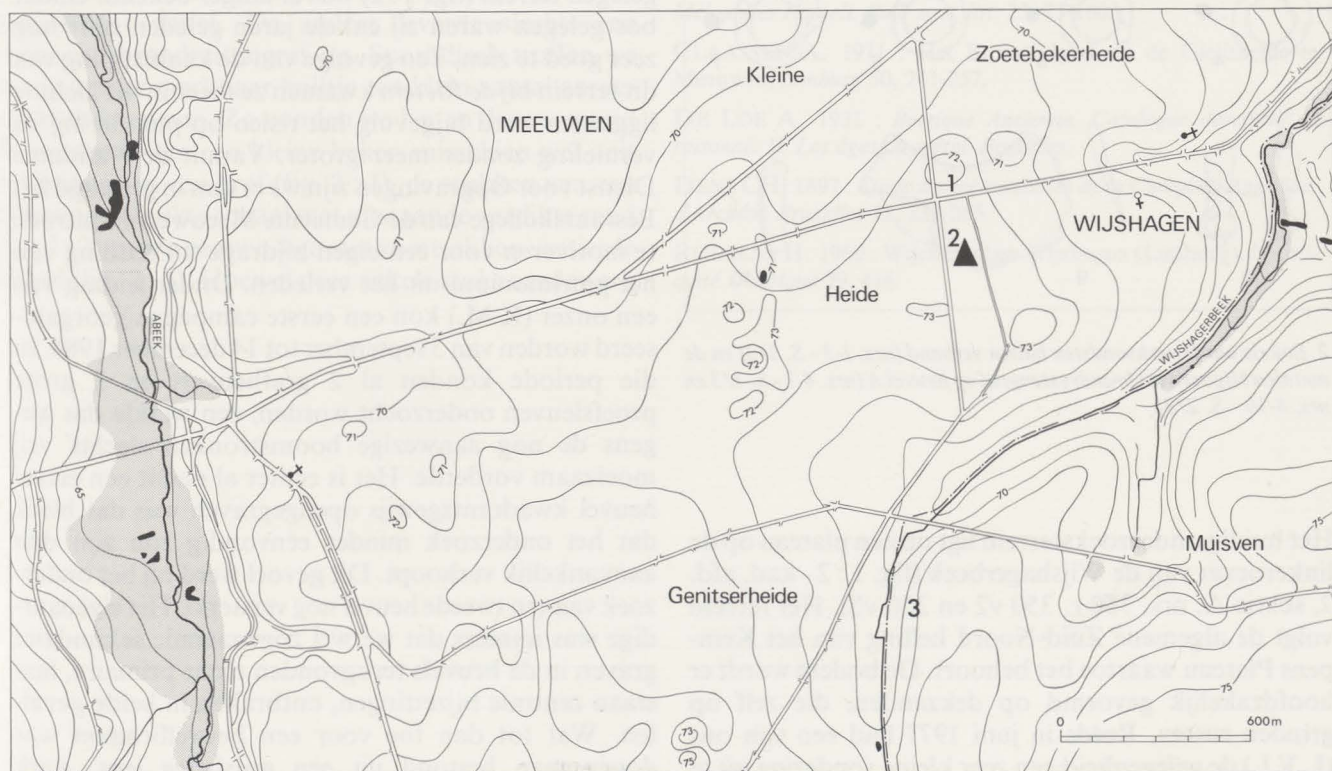
K. MAES & L. VAN IMPE

Een prehistorische begraafplaats te Wijshagen (Gem. Meeuwen-Gruitrode)

Wijshagen is in de archeologische literatuur onder meer bekend geworden door de aanwezigheid van de *Tuudsheuvel*, een ringwalheuvel, waarvan iedereen aanneemt dat hij in de Vroege of Midden Bronstijd opgeworpen werd. Hoewel steeds gesitueerd onder Wijshagen, is gebleken dat hij op het grondgebied van de voormalige gemeente Gruitrode zou gelegen zijn

(fig. 1 : 3)¹. Andere grafheuvels werden in het verleden nog onderzocht op de *Gielisheide* en in de loop van vorige eeuw nog op de *Perriten*². Urnenvelden worden verder nog vermeld op de plaatsen *Luythegge* en *Soetebeek*³. Enige samenhang binnen de verspreiding van deze enkele en in de meeste gevallen slecht gekende begraafplaatsen is er op dit ogenblik niet te bespeuren.

1 Situatiekaart

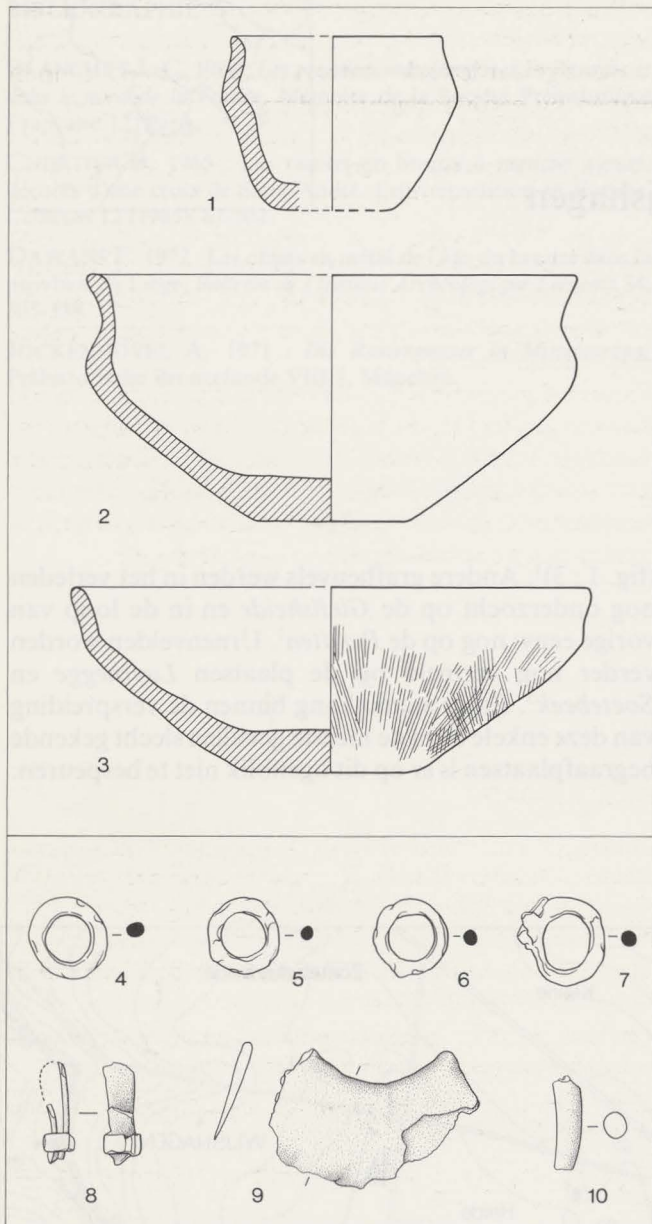
* Opgraving uitgevoerd dank zij de medewerking van de Ministeries van Tewerkstelling en Arbeid en van Begroting en van het Gemeentebestuur van Meeuwen-Gruitrode (B.T.K.-projekt). Verder danken wij het Gemeentepersoneel, de leden van de Geschiedkundige Kring (de HH. J. Bosmans en Q. Schrooten) en voor hun medewerking onder

welke vorm ook, de HH. G. Creemers (Meeuwen), J. Geebelen (Opglabbeek) en W. Vanvinckenroye (Tongeren).

1 Dens 1897. Roosens 1960.

2 Claassen 1971. Dens 1897.

3 Id., 117. De Loë 1931, 117. Bamps 1886, 123.

2 Enkele aardewerkvondsten buiten verband (nrs. 1-3 - S. 1/3) en de metalen bijgaven uit brandrestengraf op heuvel A (nrs. 4-7 - S. 1/3 en nrs. 8-10 - S. 2/3).

Het huidig onderzoeksterrein ligt op een plateau op de linkeroever van de Wijshagerbeek (fig. 1 : 2 - kad. afd. 2, sectie A, nrs. 350 r, 350 v2 en 350 v5). Het terrein volgt de algemene Zuid-Noord helling van het Kempen Plateau waartoe het behoort. De bodem wordt er hoofdzakelijk gevormd op dekzanden, die zelf op grinden rusten. Reeds in juni 1977 had een van ons (L.V.I.) de gelegenheid een zeer kleine sondering uit te voeren op een aan de overzijde van de baan gelegen terrein (fig. 1 : 1 - kad. afd. 2, sectie A, nr. 150 m 12 lot 4). Deze eerste sondering greep er plaats in aanwezigheid van de Heren A. Claassen (Achel), J. Geebelen (Oplabbeek) en H. Heymans (Maaseik) en bestond uit een kleine proefsleuf in de rand van een koepelvormige verhevenheid, die in onze ogen niets anders

dan een normale grafheuvel kon zijn. Deze grafheuvel moest verdwijnen voor de bouw van een hondenhok, dat naast een nieuw te bouwen woonhuis zou pronken. Nadat eerst met de eigenaars, de Heer en Mevrouw Leekens, voor het volledig onderzoek van de heuvel en de bestemming van de eventuele vondsten een akkoord bereikt was, maar uiteindelijk maanden later dan toch weer niet meer, hielden wij deze zaak voor bekeken.

De heuvel werd uiteindelijk in de zomer van 1980 onder begeleiding van de Heer A. Claassen door leden van de Geschiedkundige Kring van Meeuwen opgegraven. De Heren J. Bosmans en Q. Schrooten uit Meeuwen konden ons over dit onderzoek nog een aantal zeer nuttige gegevens bezorgen, waaruit voorlopig volgende konklusies. De opgravers zouden vastgesteld hebben dat de heuvel omgeven was door een kringgreppel van om en bij de 18 m doormeter, wat naar ons gevoel voor een grafheuvel uit de Late Bronstijd of de IJzertijd toch vrij groot lijkt. Wat er in het midden onder de heuvel gebeurd is, is ons op dit ogenblik nog niet geheel duidelijk. Uit de verstrekte gegevens kan afgeleid worden dat de heuvel opgeworpen werd boven een vrij grote, moeilijk af te lijnen vlek, waarin grote brokken houtskool, veel verbrande menselijke botresten en heel wat kleine brokjes versmolten brons lagen.

De aanwezigheid van enkele lage koepelvormige verhevenheden - grafheuvels ? - op het meer zuidelijk gelegen terrein (fig. 1 : 2) was al langer bekend. Onder bos gelegen waren zij enkele jaren geleden zelfs nog zeer goed te zien. Ten gevolge van de kaalkapping van dit terrein bij *de Rietem* kwamen ze meer in het zicht te liggen en werd bijgevolg het risico op plundering en vernieling zonder meer groter. Vanuit de Nationale Dienst voor Opgravingen zijn we er dan in geslaagd het Bestuurskollege van de Gemeente Meeuwen-Gruitrode te motiveren voor een eigen bijdrage tot redding van het patrimonium uit het verleden. Onder leiding van een onzer (K.M.) kon een eerste campagne georganiseerd worden van 3 september tot 14 december 1984. In die periode konden al 2 grafheuvels en 2 grote proefsleuven onderzocht worden, een werkje dat wegens de nog aanwezige boomstronken slechts vrij moeizaam vorderde. Het is echter al nadat een eerste heuvel kwadrantsgewijs opgegraven was dat bleek dat het onderzoek minder eenvoudig zou zijn dan aanvankelijk verhoopt. Dit gevoel werd bij het onderzoek van een tweede heuvel nog versterkt. Het eigenaardige was immers dat we wel zogenaamde sekundaire graven in de heuvels terugvonden maar primaire, laat staan centrale bijzettingen, ontbraken in beide gevallen. Wat tot dan toe voor een heuvellichaam was doorgegaan bestond uit een grijsbeige lens, sterk uitgeloozd maar oorspronkelijk zeer humeus van samenstelling en doortrokken met bruine lemige fibers. Deze ronde koepelvormige lens rustte op de van oranjegeel naar geel-groen verkleurende ondergrond ; resten van een oud loopvlak of een onderliggende bodemvorming werden niet opgemerkt. De hoogstens 40 cm dikke grijsbeige lens was afgedekt door een laag

geel tot oranjekleurig stuifzand, die doorkerfd was met bundels ploeg- en karresporen en draineringsgreppeltjes. Hoewel er geruchten de ronde doen over oudere plunderingen en sluikgravingen op deze plaats waren er in geen van beide heuvels ingravingen of verstoringen te merken die dit gebeuren konden bewijzen. Tenslotte was er nergens enig spoor van een randstructuur. Een antwoord op de vraag wat deze lage verhevenheden, die toch wel kunstmatig blijken te zijn maar dan toch geen grafheuvels in de klassieke betekenis, dan wel te betekenen hebben ligt bijgevolg niet voor de hand. Het merkwaardige is immers dat er wel 'op' deze heuvels begraven werd. De eerste heuvel (A) leverde een beenderpakket en een brandrestengraf. Tussen de krematieresten vonden we enkele kleine urnscherfjes, wat houtskool maar vooral enkele metalen resten: fragmentjes van een kleine bronzen holle armband(?) (fig. 2 : 10), een stuk van het blad van een ijzeren scheermes (fig. 2 : 9), de in een ijzeren ringetje geklemde verende lus van een bronzen epileertangetje (fig. 2 : 8) en 4 ijzeren ringen die mogelijk wat met de hechting of de sluiting van kledij te maken hadden (fig. 2 : 4-7). De andere heuvel (B) leverde niet minder dan 7 sekundaire graven, meestal eenvoudige beenderpakketten. Een centraal graf op de heuvel, van het brandrestentype, leverde onder meer de fragmenten van een bijna volledig te rekonstrueren schaal.

Van de twee grote proefsleuven, die tussen en in de buurt van de heuvels onderzocht werden, was er een nagenoeg negatief. De andere leverde slechts een verstoord brandrestengraf op. Sporadisch troffen we in een amper merkbaar kuiltje een klein aantal aardewerkscherven aan. Zo vonden we her en der verspreid de restanten van een kleine beker, misschien wel ooit het bijpotje in een graf (fig. 2 : 1), de stukken van een afgerond geknikte schaal met uitstaande verdikte rand (fig. 2 : 2) en een eenvoudige met kamtrekken versierde schaal (fig. 2 : 3). Hoewel deze enkele stuks aardewerk

volledig buiten verband gevonden werden lijkt er wel enige verwantschap te zijn met het weinige in de graven aanwezige aardewerk, zodat ook zij voorlopig kunnen helpen bij een voorzichtige datering van de begraafplaats in de loop van de Midden-IJzertijd (naar Verwers). Het moet in ieder geval duidelijk zijn dat deze datering waarschijnlijk voorbarig is, aangezien deze slechts steunt op zeer weinig gegevens. In de loop van de campagne 1985 zal tevens verder nagegaan moeten worden in hoever de graven zich op de vermeende grafheuvels concentreren en wat hun onderlinge relatie kan zijn.

Niet zonder belang zijn tenslotte enkele vondsten uit de Romeinse periode, die verspreid en telkens buiten verband genoteerd werden. Wij vermelden onder meer een drietal bronzen munten, waaronder een van Vespasianus, en enkele kleine randstukjes van kookpotten met naar binnen omgeslan gelegen zijn.

BIBLIOGRAFIE

- BAMPS C. 1886 : Aperçu sur les découvertes de monnaies et d'autres antiquités au Moyen Age faites dans le Nord, l'Ouest et le Centre de la province de Limbourg belge, *Soc. chorale et litt. Mélophilos Hasselt. Bull. sect. litt.* 23, 73-160.
- CLAASSEN A. 1971 : Het Bronstijdgraf op de Gielisheide te Meeuwen, *Limburg* 50, 241-257.
- DE LOE A. 1931 : *Belgique Ancienne. Catalogue descriptif et raisonné. II. Les âges du métal, Bruxelles.*
- DENS CH. 1897 : *Etude sur les tombelles de la Campine, Ann. Soc. d'Archéol. Bruxelles* 11, 233-255.
- ROOSENS H. 1960 : Wijchmaal en Wijshagen (Limburg), *L'Antiquité Classique* 29, 416.